

М. А. Болюх, канд. екон. наук, доцент,
М. І. Горбаток, канд. екон. наук, професор
кафедри обліку в кредитних і бюджетних
установах та економічного аналізу

АКТИВІЗАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Надзвичайно важливим сьогодні є успішне виконання завдань, пов'язаних з розвитком держави. Воно можливе за наявності високого рівня знань з економічного аналізу всіх спеціалістів, яких готують вищі навчальні заклади для роботи в економічній, адміністративній, соціально-культурній, політичній та інших сферах.

Недостатня аналітична підготовка керівних кадрів у майбутньому негативно вплине як на їхню діяльність, так і на функціонування галузі, в якій вони працюватимуть. У зв'язку з цим актуальним є удосконалення навчання економічному аналізу і виховання в царині, яка формує одну із найбільших перспективних соціальних груп—студентство.

Існує багато факторів, що впливають на темпи і обсяги накопичення студентами знань і цілком знаходяться в компетенції ВНЗ. До таких факторів слід віднести: рівень професіоналізму викладача; методи і форми навчання; зміст навчальної програми і організації навчального процесу; діючу систему стимулів роботи студента.

Для досягнення більш високих результатів у навчальному процесі необхідно вдосконалювати сучасні форми і методи навчання. Доцільно використовувати віртуально-тренінгові технології, інтерактивні методи навчання, розрахунково-ситуаційні завдання, кейс-методи тощо.

Рушійну силу стимулів для успішного здійснення навчальної діяльності мають методи оцінювання знань студентів. Практика викладання економічного аналізу підтверджує, що без належного контролю знань, дійсне засвоєння дисципліни майже не відбувається.

Методи оцінювання знань студентів мають носити об'єктивний, справедливий характер, підвищувати мотивацію студентів до збагачення свого інтелектуального потенціалу, стимулювати творчий підхід до виконання навчальних завдань, плідної самостійної роботи.

Від якості контролю знань студентів залежить якість здобутої освіти, в якій проявляється творча активність усіх учасників навчання і вибір шляхів подальшого удосконалення навчального процесу. Об'єктивна і справедлива оцінка зацікавлює студента у систематичній роботі над курсом чи навпаки — підштовхує до пошуку обхідних шляхів при складанні іспитів.

Для оцінювання знань студентів використовується модульно-рейтингова система, яка заставляє студента працювати протягом навчального року, бути зацікавленим у роботі над предметом, в отриманні необхідних балів, а викладача — об'єктивно оцінити знання і роботу кожного студента.

Модульно-рейтингова система складається з двох частин, які доповнюють одна одну: модульної та рейтингової. Економічний аналіз ділять на два блоки (модулі), після вивчення яких студент складає залік або іспит. В кінці семестру отримані за всі модулі бали підсумовуються і становлять рейтинг студента з економічного аналізу. Важливість цих балів для студента зумовлюється тим, що одержані за всі модулі бали зараховуються студенту при здачі заліку та іспиту. Цим самим привчаємо студента до систематичної роботи і стимулюємо бажання студента підвищити свій рейтинг.

Оцінювання знань студентів з кожної дисципліни, що читається кафедрою, здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового контролю за 100-бальною шкалою.

На тих навчальних потоках, формою підсумкового контролю, яких є залік, оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю від 0 до 100 балів.

З навчальних дисциплін, формою підсумкового контролю яких є іспит, оцінювання здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового контролю знань (іспиту). Завдання поточного контролю оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів, а завдання, що виносяться на іспиті — від 0 до 60 балів.

Якщо дисципліна вивчається протягом 2-х і більше семестрів з проміжним семестровим контролем у формі заліку та підсумковим у формі іспиту, то в загальній підсумковій оцінці враховуються лише результати поточного контролю в останньому семестрі та іспиту.

Перед кожним наступним модулем підраховується сума балів, яку студент набрав за час вивчення даного модуля. Кількість балів за поточну роботу визначається як сума балів за всі види робіт, що входять до всіх модулів цього семестру. Для цього потрібен чіткий облік роботи студента. Протягом семестру правила підрахунку балів не можна змінювати, студент має знати про всі умови на початку семестру.

Максимальний рейтинг студента з окремої дисципліни має бути якісною величиною, яка дозволяє викладачеві більш ґрунтовно диференціювати студентів за їхніми знаннями. Не рекомендується дозволяти перескладати результати першого модуля, тому що це суперечить меті ведення модульної системи.

Активна участь у навчанні та систематична робота протягом семестру оцінюються за такою методикою:

1) рівень знань при обговоренні питань на кожному семінарському (практичному) занятті, виконанні аналітичних завдань і вправ, контрольної-тестової перевірки знань з тем оцінюються у — 0; 3; 4; 5 балів. Для такої оцінки наприкінці заняття відводяться останні 15—20 хв. Оцінка 2 не ставиться, бо це — 0. На заняттях студенти можуть одержати за семестр від 18 до 40 балів;

2) виконання контрольних завдань за підручником з усіх тем, які винесені на самостійне вивчення, оцінюється до 15 балів в кінці модуля, а разом за семестр — до 30 балів;

3) виконання двох модульних завдань оцінюється до 15 балів кожне. Разом — до 30 балів;

4) виконання письмових завдань, написання рефератів оцінюється як 0; 5; 10 балів (не більш одного реферату).

За перший модуль виставляється оцінка за показники (1; 2; 3), за другий модуль за показники (1; 2; 3; 4). Разом за семестр студент може набрати не більше 100 балів.

РОЗРАХУНОК БАЛІВ

Рівень знань і активність при обговоренні питань на семінарських і 6 практичних заняттях (на кожному занятті від 3 до 5 балів)	18—30
Виконання контрольних завдань для самостійного опрацювання з усіх тем задачних (2 × 15)	30
Виконання модульних (письмових) завдань (2 × 15)	30
Виконання письмових завдань, написання рефератів	10
<i>Усього за результатами поточного контролю</i>	<i>88—100</i>

Студентам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності — в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій тощо, — за рішенням кафедри можуть присуджуватись додаткові бали за результатами поточного контролю. При цьому загальна кількість балів, що вносяться до залікової або екзаменаційної відомості за поточну роботу, не може перевищувати 40 балів (при підсумковому контролі у формі іспиту) або 100 балів (при підсумковому контролі у формі заліку). Студент, що одержав менше 50 балів, до заліку не допускається.

Результати підсумкового контролю знань студентів (числом, кратним «5»), вносяться до залікової або екзаменаційної відомості і враховуються при виставленні підсумкового балу за опанування економічного аналізу.

При складанні іспитів результати поточного контролю знань студентів, які отримали 5; 10; 15; 20; 25; 30; 35; 40 балів, вносяться до екзаменаційної відомості. За інших результатів у відомостях проставляється 0 (нуль) балів. До екзаменів допускаються всі студенти.

На результати поточного контролю впливають такі обставини: за систематичну роботу та активність студентів протягом семестру з профільюючих дисциплін за першим модулем може бути виставлена оцінка від 0 до 45 балів; студенти не зможуть підвищити свої оцінки за перший модуль протягом другого модуля (час утрачено). Загальна сума балів за перший модуль від 0 до 45 балів, за другий — від 0 до 55 (збільшення за рахунок 4 показника), а за весь семестр — від 0 до 100 балів. Це змушує студента працювати протягом усього семестру. За наведеними результатами поточного контролю знань студентів у цілому (з урахуванням систематичності, активності роботи, за виконання практичних завдань) оцінки будуть у діапазоні від 0 до 90 балів.

З навчальних дисциплін, що виносяться на «Залік», оцінювання знань студентів здійснюється виключно за результатами поточного контролю. «Зараховано» ставиться за умови, коли студент успішно виконав усі модульні (контрольні) завдання та види робіт, передбачені навчальною програмою дисципліни, і набрав при цьому не менше 50 балів.

«Диференційований залік» з дисципліни складається за тих самих умов, що і «залік» за такою шкалою:

ШКАЛА ВИСТАВЛЕННЯ ОЦІНОК

Оцінка за бальною шкалою, що використовується в КНЕУ	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
85—100	A	5 (відмінно)
80	B	4 (добре)
65—75	C	
60	D	3 (задовільно)
50—55	E	
30—45	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
0—25	F	2(незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Залік оформляється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Якщо студент з об'єктивних причин не виконав завдання поточного контролю, то з дозволу декана він може скласти їх до останнього заняття. Час та порядок складання визначає викладач.

Запитання у завданнях мають бути поставлені українською мовою у зрозумілій, лаконічній, чіткій формі, що вестиме думку студента у правильному напрямку.

Перелік і зміст екзаменаційних завдань (усього 40), критерії їх оцінювання взяті з робочої програми дисципліни і доводяться до студентів на початку семестру. В екзаменаційне завдання включають 6 питань, 3 з яких — теоретичні, а 3 — задачі. У межах екзаменаційного завдання кожне питання оцінюється за шкалою 10; 5; 0 балів. Результати іспиту оцінюються в діапазоні від 0 до 60 балів. У разі, коли відповіді студента на запитання, що передбачені екзаменаційними завданнями, оцінені нижче ніж у 30 балів, він дістає незадовільну оцінку за результатами іспиту та незадовільну загальну підсумкову оцінку. У цьому разі отримані результати поточного контролю не враховуються.

Семестрова екзаменаційна оцінка виводиться з урахуванням усіх отриманих за результатами поточного і підсумкового контролю балів з наступним переводом її у п'ятибальну систему за наведеною вище шкалою оцінок.

Якщо студенти мають академічну заборгованість з дисципліни, що вноситься на «залік», то вони (усіх форм навчання) виконують модульні завдання, а з дисципліни, що виноситься на «іспит», виконують модульні та екзаменаційні завдання. Екзамен проводиться згідно з Положенням про екзаменаційну сесію.

Результати запровадження такої практики виявились досить обнадійливими. До позитивних моментів можна віднести такі:

- 1) навантаження на студентів протягом семестру стало більш рівномірним;
- 2) посилюється зворотний зв'язок зі студентами і викладачами;
- 3) з'явився реальний стимул виконувати обов'язкові завдання своєчасно;
- 4) загальний рівень знань суттєво підвищився, про що свідчать результати підсумкового контролю та екзаменаційної сесії.